

BAJAI HIRLAP

Politikai lap.

A BAJAI SZABADELVÜPÁRT HIVATALOS KÖZLÖNYE.

Megjelen minden vasárnap reggel.
Szerkesztőség: Városi bérház I. emelet. — Telefon-szám: 17.
Kiadóhivatal: Kollár A. könyvkereskedése, hol az előfizetések és hirdetések felvétetnek.

Felölös szerkesztő:
Dr. Lemberger Ármin

Előfizetési árak:
Egész évre 10 kor., félévre 5 kor., negyedévre 2 kor. 50 fill. — Egyes szám ára 20 fillér.
Hirdetések jutányosan számítanak.

Quo usque . . .

‡ Ha az istenáldott magyar nép nem volna felruházva anyagi türelemmel, ha szemem nem borítaná sötét hályog és megtudná különböztetni a tiszta buzát a konkolytól, ha nem hallgatna azokra a csabos szírdendalokra, amelyek a koalíció berkeiből ezer és ezer változatban felhanganak, akkor bizonyára már hangoz szóval követelte volna, hogy álljon helyre ez országban az oly hosszú időn át megbolygatott rend és béke. A nemzetnek, ha nem lenne elámitva és félrevezetve, át kellene éreznie, hogy az, amit a magyar vezényszó esetleges behozatala révén elérhet, távolról sem ér fel azon gazdasági értékekkel, amelyek a hosszú politikai válság alatt tönkre mennek és kárba vesznek.

A nemzetnek, ha látása nem volna elhomályosítva, éreznie kellene, miként hull el vére lassan, cseppekben és miként van egész gazdasági élete sorvasztó halálra kárhóztatva.

De a nemzet nem érez, nem lát, nem hall, hanem tobzódik a nemzeti dicsőség mámorában, hanem megittasodik pattogó, hazafias frázisok árjában és eszméini csak akkor fog, tiszta öntudatra csak akkor fog ébredni, ha immár késő lesz, ha a vihar, mely politikai látóhatárunkon felvonult és fenyegető szelével immár érezteti pusztító hatását, teljesen tönkre silányította sok évi fáradozásainak gyümölcsét.

Mert ne ámsuk magunkat, csak az nem tudja és nem látja, hogy a mai kétségbeesett helyzet a gazdasági tönk örvénye felé tereli az országot, aki egyáltalán elzárkózik az

uton-utfélen felöltő jelenségek elől. Aki fület az ország gazdasági életének dobogó szívén tartja, az érezni fogja, miként halkul, miként tumpul annak érverése és aki hazafias aggodalommal kíséri a válság bénító hatásait, az tisztában van azzal, hogy súlyos veszteségek, helyrehozhatatlan anyagi károk járnak a megoldatlan szituáció nyomában.

És mindez miért? Azért, mert a koalíció makacs megátalkodottsággal ragaszkodik a magyar vezényleti nyelvhez, amelyet kifejezetten sohasem követelt, amely nyílt, félreérthetetlen szavakkal sohasem volt benne felirati javaslatában és amelyet csak később irt ziszlajára, hogy legyen egy közös jelszó, amely alatt közös tábortáborba lehet tömöríteni a koalícióban egyesült különböző pártárnyalatokat és amely alkalmas arra, hogy lángha borítsa az országot és állandó gyújtó anyagot szolgáltatasson a koalíció hazafias tirádáinak.

Bizony, bizony az a sokat hangoztatott magyar vezényszó egy talpalatnyit sem fogja előbbre vinni az országot a fejlődés és virágzás útjain. De hát ez egészen mellékes dolog, a koalíciótól ugyan boldogulhat, vagy pusztulhat az ország, a fő, a lényeg, a világegyet sem feláldozható valami, az ama népszerűség, mely az igaz hazafi és dicső honmentő glóriájával vonja be a koalíció vezéreinek halántékait.

Abban a percben, melyben a koalíció vezetői áldozatul tudnák hozni a haza oltárára azt a személyes hiúságot, hogy a trón és a koalíció között folyó küzdelemben, nem a koalíció akarata érvényesült a magyar

vezényszó dolgában is, helyre állana az országban a bizonyára mindenki által forrón óhajtott béke és rend. De a koalíció vezérei attól tartanak, hogy mielőtt nem ragaszkodnak makacs megátalkodottsággal intranzigens álláspontjukhoz, nyomban elhomályosul a nemzet szemében az ő fényes presztizsük, veszendőbe megy a szerintük mindennél becsebb és értékesebb népszerűség és azért inkább vesszen az ország, inkább szenvedjen a nemzet, semhogy valaki is azt mondhasssa, hogy a politikai válságot a koalíció vezéreinek engedékenysége oldotta meg.

Pedig, ha a koalíció vezérei önzetlenül és igazán hazafias szellemben gondolkodni akarnának, ha el tudnák fojtani bensejükben azt a hangot, mely személyes hiúságukat legyezteti, akkor nagyobb szolgálatot tennének a nemzetnek és a hazának, mintha folyton a legszélsebb ellentállásra sarkalják.

A kormányhatalom tényleges átvételével tág tere nyílnék a jelenlegi parlamenti többségnek a nemzet boldogulásán munkálkodni és amit e révén nyújthatna a nemzetnek, az busásan kárpótolná azért, hogy a magyar vezényszóról egyelőre lemondott.

Ma ugyanis a magyar vezényszónak merev és hajthatatlan követelése nem egyéb, mint a koalíció vezéreinek személyes hiúságon alapuló kérdése, melyhez hozzájárul az a méltó keserűség, mit a legutóbbi királyi kihallgatás kiváltott.

Ezt a keserűséget legyőzni és elég férfiasnak lenni annak a beismerésére, hogy jobbnak szolgálhatunk a hazának, ha okos engedékenységgel hozzájárulunk a béke

TÁRCA.

A sevillai Alcázar.

— A Bajai Hirlap tárcája. —

Irtá: Vértesi Károly.

Hire messze szárnyal. — Kivülről nem mutat. — Semmi sem állandó. — A romok helyére. — Állat az emberben. — Toldották, földolták. — Uralkodók laktak benne. — Lakodalmat tartott. — Padilla kegyencnőrel. — A Követek-teremben. — Négy halálfeje. — Aki önmagát elidítte. — Ölt és otlett. — Mikor bűnös vágyának nem engedtek. — Főlrások, mondások. — Ürességtől kongának. — A Leány-udvar. — Milyen élet volt itt! — Baba-udvar. — A mörök művészi érzéke. — Az ablakból kukucskáltak. — Tudják, mi a szép. — Az Alcázar kertjében. — Padilla fürdői. — Itak a vízéből. — Megfelelt. — Boldog volt-e? — Esőt rigtőztek. — A szultana főúrnőjénél. — Kertész lányka, mint Ariadne. — Amit a pompavágy kieszelt. — Veszek róla képeket. — Az utolsó sétán. — Ha Magyarország nem volna. — Csak egy Sevilla van. — Spanyolország gyöngye. — Nincs toll. — Akit Isten szeret. — Szeretnek. — Nem lehet.

Több időt szenteltem a híres székesegyház legközelebbi szomszédságában levő Alcázarra, az egykori sevillai szultánok kastélyának a tizes megtekintésére. Voltam benne és a kertben a nap több szakában, mikor a városban a falak sűrűkemenccé módjára sugározták ki a hőséget, hűvösök, mikor elhikádás után föllelegzünk. Lázás kíváncsisággal néztem.

A sevillai Alcáznak híre csaknem olyan messzire szárnyal, mint a granadai Alhambraé.

Minden Alcázar között a sevillai, az egyik legnevezetesebb, már építéset szempontjából. Kivülről ez se mutat. Fala, miként csontár őzi az édes gyümölcsöt. Azért olyan ép, szép, mert 1857-ben javították, helyre állították.

Országok keletkeznek, hatalomban emelkednek, azután romba dőlnek. A világtörténelem tanítja, hogy semmi sem állandó a földön, de ha egyszer

a hatalom egy alkalmas földdarabot talál, melyen építhet, a nyomában keletkezett másik hatalom sem engedi ki azt kezéből.

Ezen a helyen, melyen most az Alcázar áll, római állami főúrnővel (praetor) hangoztatta Hispaniában egykor parancsazvát. Talán éppen ezen a helyen állott Julius Caesar palotája.

A római nemesek által lakott Hispalis, Bética tartománynak volt a fővárosa. A Quadaquvirinek neve ugyanis Betis volt.

A gót uralom megdőlése után, a római romok helyére építették föl a mörök, királyiak számára ezt a kastélyt, mely beillett várnak is.

Két századba nyúlt a Djalib, toledói építész terve szerinti Ibn Jakub Jusuf szultán féle alkotás, melynek alapkövét letétele 1197-ben volt.

Mikor készen volt a királyi palota, elfoglalta azt Abd ur Rámán Anassir Lidin Allah. Innét szórtá sugarait, a hatalom napja. Időfolytán, kevés híján ez a palota is összeomlott és ami belőle fenn van most, s amit keresztény és mór építések terve szerint mór izlésben hozzá építettek, az a Kegeyten Péter, (I.) Kasztília és Leon királyának az alkotása, ki a XIV. század második felében itt ültette föl — alattvalóinak nem éppen nagy boldogítására — székhelyét, ahol rejtve tűzhetke kegyetlenkedéseit. A világtörténelem embertelen alakjainak egyik legbűszkebbje volt, állat az emberben, miként mondani szokás Calderon, a testvérgyilkosról irt színművében, jellemző színekkel telti.

Péter király, innét-onnét összehordatta az építészeti szépséges becses anyagot. Régi időben úgy ment az, hogy aki erősebb volt, vihetett a gyengébbtől, rabolt.

Toldották, földolták századokon át, azután is az Alcázar, melyben tartották a keresztény uralkodók is a lakhelyüket, fölláították trónjukat.

Az Alcázar újabb keletű, kevésbé érdekes emeleti részében, mely nem ősi eredetiségű, II. Isabella exkirálynő is lakott, aki Sevillának a „la invicta” meg nem érdemelt címet adta abból az alkamból, hogy 1843-ban Espotero hasonlóképp exkormányzó ostromának könnyen ellentállt. Ezen

részében Krisztina, kormányzó királyné is lakott. A földszinti részeket csak ünnepélyes alkalmakkor használták most. A 77 helyiség arra különösképpen alkalmas.

Mikor a Kasztília és Leon királyság európai nagyhatalommá lett és a mór uralom után előtérbe lépett a mi keresztény katólikus vallási, Katólikus Isabella kápolnát építtettek az Alcázarban. V. Károly császár, aki Portugáliá Isabellával lakodalmat tartott a Követek terében, átváltoztatta a Leány-udvart, melyet Patio de las Doncellasnak neveztek. A négyoszlopos építkezések csaknem a középben van a Leány-udvar, ennek a középben pedig ugorkut van. Az udvarban meg mellé kertet ültettek a császár. Később ásták meg a nagy kertben a halastavat. Jött azután a tüzész, mely hamvasztott, ezt követte meg a mult század második felében is az újfent említett javítás.

Mint amikor idegen hang vegyül a szóba, megismerszik az Alcázar egyik másik alkotásán, hogy nem eredeti mór izlés az. A formáknak nincs meg az igazító bája. A spanyol művészet történetében, nagy szerepet játszanak a mörök.

Mindezekből láthatjuk, hogy a sevillai Alcázar, nem az igazi Alcázar, mint amilyen imahely, fürdő és háremmel az Alhambraiban találunk, de nagyon érdekes azért ez az Alcázar, mely a granadai után legszebb arab-mór épület az egész országban. Némelyik falán, a köcsipkéi aranyozása újabb ragyogású. Arab szőnyeg, arab csipke, kőbe faragva, finoman metszve. Az arab-mór építő és díszítő stíle melege. Legapróbb részleteknek legmesterebb alkotása, türelem munkája. Szemem belezsi-bad a sokalaku vonaljátékba, az arabeszket kuszált fonadékába.

A többi falak is, mintha keleti színes szőnyeg volna rájuk terítve, apró, finom rajzmintákkal, vonalakkal, végtelenbemenő arabeszkekkel. Megrésztelt a szem, ha követni akarja a finom, színes vonalakat, melyek fehér, vörös, kék, zóld, arany színekben húzódnak, tömkelegben végződnék. Se elejük, se végük, mint Allahnak. Minden terem más és más

1) Doncella — szüz, kisaszony.

és rend helyreállításához, jóval nagyobb és dícsőbb hazafias tett, mint a mai elkésere-
dett viszonyok között, melyek az ellentétek
mind erősebb kiélejtéséhez vezetnek és me-
lyek csak nagyon súlyos veszteségek árán,
vagy pedig egyáltalán nem kecsgetnek
győzelemmel, ellentállásra és makacs kitar-
tásra ösztönözi a kifáradt nemzetet.

Hagyják veszni tehát a koalíció vezéreit
a népszerűség olcsó babérait és mentsék
meg helyette a veszélyben forgó országot,
a lemondás jelen esetben nagyobb hazafias
erény, mint a merev ragaszkodás egyetlen
egy eszméhez!

Politikai hírek.

A szabadalvópárt állásfoglalása. Egy pillan-
tatig sem hittük, hogy a szabadalvópárt szemet huny-
jon a törvényeken esett sérelmek ellen csupán azért,
mivel a sérelmek subjektíve a politikai ellenfél em-
berei ellen irányultak. A körörményi politikája sohasem
volt a szabadalvópárté, s az olyan eljárás, amilyen
a koalíció volt, mikor szinte tapsolt Gauschék
beavatkozásának, mivel ez a Fejérváry-kormány ártal-
mára volt, csak az ország érdekében a rovársára. A
koalícióknak nem is kellett sok várakoznia, hogy
ő megkapja a túrt beavatkozás folytatását. Ha a
választóreform dolgában a koalíciócsak tiltakoz-
tak volna a beavatkozás ellen, Gauschéknak
aligha el nem ment volna a kedvük, hogy a királyi
feltevételeket diktáltassanak az őt vezérnek.

Tisza István hétfői határozati javaslata, me-
lyet a szabadalvópárt egyhangulag magáévá tett, erre
a kapcsolatra mutat rá, mikor az első beavatkozás
ellen épp úgy tiltakozik, ahogy a másodiknál szem-
ben határozottan és félreértelentlenül *hangsúlyozza*
a törvényes álláspontot. Ez utóbbi tekintetben a
magunk részéről meglepődéssel vesszük tudomásul,
hogy Tisza István a koronára való tekintetből épp
oly kevéssé hajlandó kicsibe venni a megessett sérel-
met, ahogy a koalíció kedvéért nem hajlandó határ-
sértéseket elkövetni a királyi jogok területén. Szaba-
atosan, mint nagy kérdésként és komoly államfélté-
hez illik, mérni ki, miben van a sérelem, határozottan
és körülalazás nélkül jelöli meg a nemzet jogait
és a törvény rendelkezéseit, melyek ellen a sérelem
irányul. S aki az ő határozati javaslatát elolvassa,
láthatja, hogy a szeptember 23-iki „feltevételek” ellen
való állásfoglalásban Tisza István tovább ment, mint
a koalíció, mert ebből a jogérzéke. Őt pedig ez
vezette, míg a koalíciót még igen nagy kétségben
is a kajánsg vizsi, mely csak olyan veszedelmek
ellen tud sikra szállani, miket maga kitalál és mások-
nak imputál.

Tisza István grófnak a szabadalvópárt által
egyhangulag elfogadott határozati javaslata egyé-
ként így hangzik:

A szabadalvópárt megkötés nélkül látja, hogy azon
híresztelések, melyek szerint a közös külügyminisz-

meglepetést tartogat. Neve se maradt meg azoknak
a művészeknek, akik az apró részleteken dolgoztak,
szemafaragó munkájukkal remekeltek. Itt áll a mű
a szem előtt, mint a teremtés munkája, csodájuk,
de az alkotót nem látjuk.

A magasba húzott, védő szövetbe burkolt
füveg anyagu csillárók, bizonyára újabb keletűek,
formájuk későbbi korra valának.

Mikor kívülről az Alcázar csupasz falait, régi-
séget mutató sarokartományt látjuk, nem gondolnánk,
mennyi disz van belől. A mór a balsó életnek épít-
tet, nem a külvilágnak. Sevilla többnyire kéteme-
letes, apró erkélyes, római és mór vegyes építke-
zésű háza is külsőleg díszlenek, de azért a sevil-
laiak, a virágfűzés erkélyekről és a patiókból élnek
a külvilágnak.

Van az Alcázarban sok szép márvány oszlop,
színes falfestés, kődísz, művakolat, fafaragványos,
elfeantcsont, ébenfa betéti nyenyecz az előcsomak-
ban, a mór királyok hálószobájában, V. Károly tár-
salgó, fogadó terében, Padilla) sarokszobájában, a
nagy étkezőben, Kath Isabella hálószobájában és a
követek kihallgatására szolgáló legszébb, kupolás
teremben. Media naranja a kupola neve, narancsfél
alakja után. Ennek a középből nő ki egy második,
magasabb. Valóságos függő cseppkő, mint amilyen
cseppkő barlangok boltzatáról függ le. Arany ra-
yogása élénk, színek egyező végülése. Mesebeli
barlangban képzeljük magunkat, melyben bűvös
lámpa világítja meg, szikráztatja, ragyogtatja meg
a legkülönbözőbb színű ékkövekkel. Elhaz a belső
szögélyűlékekhez képest színelenek a két udvarnak
falai, csupán csak vakítóan fehérek márványtól, ala-
bastomtól.

Ebben a követek-teremben négy nagyív emel
egy húsmegnyitós oszlop tornácot. A falak téma-
gasságában négy erkély. Rontja a színek hatását
ebben a keletes teremben, az újabb királyok arc-
képesorozata, közöttük Padilla képe.

1) Donna Maria de Padilla. Kegyetlen Péter kedvese
volt, cigány név. Míg a király tírvörzött, addig a szere-
necsdin Donna Bianca királyné a börtönben sünydült,
abból kellett nézni, mikor királyi férje, a szépséges Gitana
Padillával enyeglett. Sámie csodálatos, nagyon férhetett meg
a király szívében annyi gyűlölet és szeretet.

ter és az osztrák miniszterelnök ő felségének elha-
tározására egy kizárólagosan Magyarországot illető
ügyben befolyást gyakorolta volna, megfelelő záro-
latban mindaddig nem részesültek. *Eltiltenni szük-
ségesnek tartja, hogy ez a kérdés az illetékes magyar
tényező minden kértely elosztató nyilatkozata által
tisztán hosszós és azon esetre, ha ez a hír való-
ságnak bizonyulna, az országgyűlés tiltakozzék Magyar-
ország törvényes függetlenségének e sérelem ellen és
fejezze ki a rászallását a magyar kormányváltá-
sára, mely ezen sérelemhez hozzájárult, midőn e kér-
desben illetéktelen tényezőkkel egyáltalán tárgyalá-
sokba bocsátkozott. (Élénk helyeslés.)*

Egyuttal mely sajnálatát fejezi ki a párt afe-
lett, hogy közelebből ő felségének a magyar kép-
viselőház egyes tagjaihoz intézett olyan politikai tar-
talommal bíró nyilatkozata hozott nyilvánosságra,
amelyre felől tanácsosnak alkalmány felelőssége
ki nem terjed, és félreértések kikérülése végett kijel-
enti, miszerint

1. az 1867. évi XII. t.-c. módosítását szükse-
gesnek, a jelen válság megoldására vezető utnak *nem
tartja, ellenkezőleg* abban a meggyőződésben van,
hogy a kérdés naprendre tüzése a megoldásra való
minden kálás nélkül a jelen válságot csak elmr-
gesztén;

2. amennyiben e törvénycikk bármikor módosít-
tatnák, ez csak ugyanazon módon volna eszö-
zölhető, amint a törvénycikk megalkotottat, t. i.
teljesen önálló magyar törvény által. Amennyiben
pedig az így alkotott új rend csak akkor léphetne
életbe, ha Ausztriában hasonló törvényes rendelkezé-
sek alkottatnának, a két törvényhozás ezen akcióját
megfelelő módon lehetne előlétesíteni anélkül,
hogy ez bármely állam önálló törvényalkotási jogát
csorbitán;

3. Ausztriával való gazdasági viszonyunknak
bármilyen rendezése, így a jogilag ma is létező külön
vámterületi tényleges fölállítása sem igényeli az 1867:
XII. t.-c. módosítását. Ezen törvény egyenesen ki-
mondja, hogy ezen viszonyok rendezése iránt csak
időről-időre léphetünk meggyőzésre Ausztriával és
ilyen meggyezés létre nem jöttének esetére az or-
szág önálló rendelkezési jogát kifejezetten biztosítja.
Egyenesen az ezen törvényben is elismert és fentar-
tott jog alapján állhatjuk tehát föl a külön vánter-
ületet és habár kétségtelen, miszerint ezen esetben
is érdekében áll az országnak, hogy a két állam
kereskedelmi érdekei békés úton rendezessenek, *egy
ily irányu meggyezés előlétesítése épp ugy a kor-
mányunk képezi feladatát, mint bármely más keres-
kedelem-politikai akció előlétesítése.*

A bajai hustrágaság ellen.

Ezen, mindannyiunkat oly közelről érdeklő
kérdés megoldását egy Bajai város törvényhatósági
közgyűlése elé terjesztett javaslat olykép kívánja
megoldani, hogy a tanács tegyen aziránt javaslatot:
hogy hon lehetne a húst olcsóbbá tenni? vagy hon
lehetne hatósági mérszártszeket felállítani, vagy a
kérdést szövetkezeti úton megoldani? Végre azt
kívánja a javaslat, hogy a kérdés megoldásáig

A Péter király szobájának bejáratánál négy
hálféle, emlékeztetnek arra a négy megvesztetett
bíróra, akiket kivégeztetett a király, aki egyszer
maga főött is mondott halálos ítéletet, de amelyet
megváltoztatott. A dolog úgy történt. Egyszer, sőt
este, egy szük utcában, mikor vélt, nem látja őt
senki, meggyilkolt egy asszonyt. A város bírja
ítéletet kért tőle. Mi történtek? — ugymond —
azzal az emberrel, aki mult éjjel orozatamaddal
meggyilkolt egy asszonyt? Feje vétecsék, mondta
a király ádáz tekintettel. Erre a bírő megjegyezte,
hogy a legelőcsőbb igazságó egyikét hozgattotta
most, s kijelentette, hogy bizonyosság is van rá, hogy
ő, a király volt a gyilkos. A halálos ítéletet úgy
változtatta meg a király, hogy a saját fejét kőbe
vétecsé, és azt tette ki az utcára. Múg látható az,
egy rostely mögött.

Van min gondolkodnunk a vérdíjben szene-
vedő Ercelud Pedro király szörnnyű cselekedetén. A
neve is már borzasztó. A hatalom vasakaratóból
folytak ki tettei. Nyugodt maradt a nagyság kábitó
álmban. A Követek-teremben ölte meg a granadai
mór királyt, nagy rubinjáért. A másik helyen le-
szuratta a testverőcsót, Don Frederigit pusza gyau-
nából, azt vélte, hogy ellene tót.

Ebben a házban parancsolta máglyára a nő-
ket, akik bűnös vágyának nem engedtek. Ember, aki
Isten képét hordozta, hozzá még keresztény és
király volt, hogyan cselekedhetett ilyeneket? Rá-
szolgált a „Kegyetlen” névre, melyet őt a történe-
lem illette. És igaz. A hatalmában tomboló szörnnek
mit tett meg? Megparancsolta, hogy a Padillától
származó törvénytelen gyermekeit törvényes infan-
soknak kell venni.

A király szobáján keskeny lépcsővel volt össze-
kötve a kegyenelő szobájával. Padilla, a király
gyönyörűgát ki tudta elégíteni a hálószoba intí-
mításában.

Gót fölirások, mór mondások vannak a fala-
kon. V. Károly „Plus ultra” jelszava is még sokáig
lesz olvasható a falakon. Ő és fia II. Filóp szintén
laktak az Alcázarban.

Egy szines ablakú kápolnában annak a colóp-

5—10 kg. hús a szabályszerű illetek beszéde
nélkül szabadon a fogyasztóknak a város terüle-
tére behozni.

A kérdés nagyon is közérdeklő lévén, szivesen
foglalkozunk vele, azonban nagyon tárgyilagosak-
nak kell lennünk, hogy a közjó érdekében oldhas-
suk meg.

Vegyük a javaslatot tételéink megfordított
rendjében.

Ha megvolna engedhető, hogy 5—10 k. húst
a szabályszerű illetek beszéde nélkül hozzanak
a város fogyasztó területére, ezzel a kérdés épen
nem oldódnék meg, mert ugyan kinek kell 5—10
k. hús? Akinek ennyi kell, az megfizetheti a „szá-
bályszerű illeteket” anélkül, hogy azt megérezze.
Vagy ki fizessen illeteket, ha az nem, aki egyszerre
5—10 k. húst vehet?

A kérdés nem a gazdagabbak, hanem a szeg-
ény emberek zsebét érető, *néptalálkoiási* szem-
pontból fontos kérdés és ha a fogyasztási adó és
pótadó elengedése vagy mérséklése egyáltalán szóba
jáhetne, úgy csakis a fenn említett szociális szem-
pont lehetne a kedvezmény megadásánál mérhető
és csak oly behozatalokra volna megengedhető,
amelyek legfeljebb 1—2 kg. terjednek, mert kü-
lönben még a nagyfogyasztók élvezetnek olcsóbb
húst a kisfogyasztók rovására.

A javaslat második része az első rész elvág;
mert amidőn a hatósági mérszártszeket felállításnak
feltételeit keress, már megoldási módot ad a javas-
lat első kérdésére, hogy t. i. hogyan lehetne a húst
olcsóbbá tenni?

A második pontnál van még a szövetkezeti
kérdés is, mint megoldási mód felvetve.

Szövetkezetek létesítése nem hatósági, hanem
társadalmi feladat. Talán maga az indítvány tevő is
többet tehetne a kérdésnek így módon leendő meg-
oldása érdekében, mint a tanács.

Tessék csak megpróbálni!

A tanács is csak társadalmi úton foglalkoz-
hatik a kérdéssel. De, hogy társadalmi úton foglalkoz-
kozzék vele, arra a közgyűlés nem utasíthatja.

Hatósági húsugó helyek létesítése most Ma-
gyarországon divatos kérdésé lett, de, hogy a
gyakorlatban hova vezet, azt éppen most láthatjuk
a főváros példáján, ahol az első- és másodrendű
húst egyáltalán nem, a harmad- és negyedrendű
húst pedig csak igen csokély összeggel adhatják
a hatósági húsugók olcsóbban, mint a mászórosok és
hentesek; ahol a lóhús bujik ki az intézményből,
mint a nép húsa, s ahol a sors gunyjaként a ható-
ság a lóhús kimérését egyszersmind valószínűleg
monopolizálni fogja a nép érdekében — vagy talán,
hogy a jobbnóduakat biztosítsa ellene.

Már pedig csak éppen azért fosztani meg sok
embert a kerestetől, hogy a népen segíteni ne
birjunk, valóságos bűn volna.

Megmarad tehát az egész indítványból a leg-
gyengébb szálon függő „beható tanulmányozás”
kérdése. Hogy azonban a leghebtőbb tanulmányozás
is fog-e oly „javaslatot” eredményezni, amely
a húst csak észrevehetően is olcsóbbá tegye, az
igen-igen nagy kérdés.

Ezen kérdés okával itt most nem foglalkoz-
hatunk, de nem tartjuk valószínűnek, hogy a tanács

nek a mása, melyhez Krisztus kötve volt. Fogányok
dolgai a keresztényekével összevegyülve az Alcázarban.

A tündér palotában most tressgőtök konganak
a köcsipkés falak, hangtől, melyet a turisták léptei
az összerkattó szines kőveken okoznak.

Ki-be megyünk, jövünk a márványburkolatu
szökőkutas Leány-udvarra, hogy a szobák dohos
levegője után jobbat éldeljük és gyönyörködünk
abban az 52 szép, párosával rakott mór oszlopban,
melyek csipkézett boltzokat tartanak és amelyek
a levegőben lebegni látszanak.

Udvar, az szép van, leány, az nincsen benne,
csak a név maradt meg. Valamikor pedig, hej, sok
szép lény fordult meg ebben a virágos udvarban.
Egynémelyik százsorszép előtt, szígyenkezett a
virág. A márvány trónon ülő szultán, ében a Leány-
udvarban fogadta a keresztények évi adóját, a
fénylőkőből való szék gót szüzet. Máskor meg itt
jázottak, kergetőztek a királyleányok, szépséges
hercegisasszonyok. Szép volt az anyjuk, válogatott
gyöngy, szépek lettek ők is, a gyöngyagyulában
termett gyöngyszemek, az Alcázar kertjében, rózsá-
töltő fakadt virágok. Támassza föl a képeztet, az
egykori, itteni életet, sőt háiban és könnyben, örömben.
Nem cseng már a fülben a királyi hercegnőknek
vidám kacagása. A csillag letitnek, az idő elmúlik,
a porlandó test elomlik, de az emlékezet visszahoz
sokat.

A kisebb, az apró szobokról elnevezett Baba-
udvar csodája a mór ékítésnek, karcsu oszlopokkal,
patkó alakú ivelkek, arab díszítésű tornácok. A
patiók városában nagyon szép patio ez.

Mikor körülnézünk a két udvaron, az építési
művészet megkövesedett évkönyve nyitva áll előt-
tünk. Csodaszép arányok és vonalak összhangja,
beszédcs emlékek.

Érdekes az Alcázarban a Paseo del Pinoig
terjedő lépcsőzetes tündér kertjében nekünk időt
tölteni, megnézni a szobákat, az izetes folyosók-
at, a barlangokat, az ezer éves narancsfát.

Az Alcázarból, márvány oszlopokká közé
szorított apró, tetszős ablakok nyílnak a kertre,
adnak szép kilátást, minden ablakból, toronyból,
mást. Ezekből az ablakokból kukucsáltak ki, néz-

esetleges javaslata csak észrevehetőleg is segítsen a bajon. Hiszen a tanács tagjai is ép oly drágán és ép oly megerőltetésekkel veszik a húst, mint a város polgármár legutóbbja.

A kérdés — eredetire nézve — közgazdasági, s ennél fogva nem hatóságai beavatkozással, hanem közgazdasági intézményeinknek szociális irányban való megváltoztatásával oldható meg tartósan és alaposan.

Amíg a pénznek annyira nincs értéke, amennyire ez idő szerint nincsen, amíg a munkabérek emelkednek és különösebben munkabérek emelését célzó mozgalmak folyton nagyobb keresetet követelnek az emberi foglalkozások minden ágában, addig alacsonyabb husárakra se igen számíthatunk, mert hiszen a húst is emberi munka termeli s ezen emberi munka legyen csak éppen kizárva a magasabb munkabérré való igény áldásából?

Gazda.

HIREK.

Kultur-megfigyelések.

A lámpagyújtó ősz és a premiérek ideje, gyűjtő néven a »szonon« megkezdődött, sőt folyamatosan van. Ami korántsem jelent annyit, hogy a közönség valami túlságosan tudolna a színházi pénztár felé.

Legyen szabad az ujjunkat a homlokunkra illeszteni és úgy tenni, mintha gondolkodnánk mindenen. Mert az fond nem érdems rajta a fejünk tőrni.

Oly világos, hogy a közönség már régóta meguntta az a generalszószt, amit évről-évre vas-következéssel találunk fel neki, hogy csoda, ha még színházba jár. Ezen inkább az igazgató busul és elmékedik, mint mi, a nagyérdemű közönség, amelyet egy lenéznek a direktorok, az írók a színeszek és egyéb színházi doktorok, mintha még mindig a lécei kalandáriumot olvasnók.

Ne is említettük a »Smólen Tóni-t«. Ez elé legokozott igényekkel mentünk, tudtuk, hogy a nyár nem tél, hogy a »Smólen Tóni« szerzője a halhatatlanságnak dolgozott és hogy az ugynevezett »nevető idejeinknek« nagyon jól tesz egy kis kaszperlé. Végre egyszer nekünk is szabad a színházban mellenyben ülni és ingujban nyevetni.

Aztán vártuk a »nivot.« Ezt a csodálatos dolgot, amely évek óta szőren-szálan elcsikadt. A színház tutti quanti egészen megfélekedett róla, a »nivot« egyszerűen összetévesztették a »trükkel.« A trükk az a gyómatlalan fogás, amelyet egyes napilapok színházi hírei gomba módjára nevelnek és amelyhez az a gyula fűződik, hogy a darab gyöngegségeit palástolja; egy vicc, egy ötlet, amelyért kénytelenek vagyunk egy silány darabon végigmérlegelődni.

A szegény direktort menteni próbáljuk. Ráfanyolódik a trükkre, amelyely ideig-óráig kielehet elégetni a közönséget. Egyébként azonban lehorogszart fejfel, zsebvagyonát kézzel járkal és fázósan várja az idők jobbrafordulását. Utazik és hazatér,

mint a nagyobb konfekciós-üzletek utazói azzal a titkos gondolattal, hogy az a lom, amit magával hoz, talán jó lesz a közönségnek, amelyhez az a legenda fűződik, hogy nem ért semmire.

Ezért azután a közönség boszút áll. Egyszerűen nem törődik a színhálok reklámhírveivel, nem törődik egyik-másik színházi refrensek magaslatú frazióskolói hemzsegő kritikájával sem, magyangu igéreték, színes plakátok sem tévesztik meg. Csak akkor mozdul ki hazulról, csak akkor kockáztatja meg a színházi jegy megfizetését, ha a társaságban már annyira beszélnek róla, hogy a darabot végre is »meg muszáj nézni.«

Már a cselédem is látta — szól a nagyszöcs asszony és siet megváltani a jegyet. Nem az ímént jellemzett kritikától kér tanácsot, hanem a szakácsnéjétől, a szomszédasszonyától, a barátnéjától. És talán ez az oka annak, hogy a »Smólen Tóni« nagy közönséget vonzanak, a nemesebb ércű darabok pedig egyszerűen elhasálnak.

Az igazi színházba járó közönség, amely fejlettebb irodalmi és művészi érzésével hivatva volna a darabok sorsáról dönteni, úgy szőlván elszakott a színházba járástól. Főlrándul Pestre, meglátogatja az Operát, ahol nagyrátkán egy-egy modern zeneműhöz és vendégszereplő tenoristához jut; benéz a Nemzeti Színházba, ahol olykor meglebben valami friss szellő a nyugat kulturából, szóval, minthogy a színházbejárás félig-meddig szűksége neki, kénytelen melegeledni azzal a kéveléssel, amit még a mai színház egyáltalán nyujtani képes.

De közönség, amely kelendekzik a színházért, amely buzditán a fiatalabb tehetségeket, amely élet-erőt öntene a gyönge magyar színműirodalomba, egyszerűen nincs. Elsíkkasztották.

Művelt embereink, izéles asszonyaink, áldozatra: kész vagyons embereink bizonyára vannak, ők élnek közöttünk, de csöppet sem tudnak kellesdini a művészetünkről. Fásultan, kötelességszerűen látogatják a színházat, hogy a maguk vagy mások toalettjeiben gyönyörködjenek. Annyszor csalódtak, hogy már nem is remélnék.

Ugy ünnek itt, mintha ez a város Beécia volna, ahol jól lehet emni-inni, de művészi élvezeteh nem jut senki. Páris, London, meg Bécs művésze az, amelyet feltétlenül elismernek, a magyar művészzel szemben pedig oly közönbösek, mintha nem is volna a világban. Ez ellen nem használ még az a nemzeti fellendülés sem, amely most divik. Mint ahogy nem vesznek magyar gyulát, amely nem gyulik, aképp nem kell nekik a magyar darab, amely nem gyujt.

Miért ne volna igazuk! Törjék a direktorok és egyéb színházi doktorok a fejüket rajta, hogy miért hidegült el a közönség a színházától, hogy miért nem használnak leve szemben a trükkök sem, hogy évről-évre miért pangának jobban és jobban a színházi pénztárak. És talán idővel rá fognak jönni, hogy ez a közönség nem is olyan izéstelem, amilyenek ők hiszik és ismerik.

Mert nem ismerik a közönséget. Hiszen az nem is jár a színházakba!

— **Ő Felsége nevenapja.** Szerdán a király nevenapját ünnepelte meg az ország. Városunkban

is a középületek zászlódszt öltöttek, a r. kath. plébánia templomban ünnepi szentmiszt celebrálták, amelyen a hatóságok a tisztelvelő karral megleltek.

— **Október 6.** Agg honvédeink az idén is kegyeletlenül ünnepeltek meg az aradi Tizenhárom kivégzésének szomorú emléknapját. Délelőtt 9 órakor zeneszó és dobörgés közt vonultak a r. k. plébánia templomba, hol *Vajbits* Dániel apátlelkőnk ünnepi gyászmiszt celebrált, melyen a városi hatóság képviselői és a bajai tanítétek ifjúsága is megjelent. A városi színház ormáról, a Kaszinóról és tanítéteinkről gyászbölgő hirdette a szomorú évfordulót.

— **Közgazgatási bizottsági ülés.** Baja város törvényhatósági bizottsága tegnapi délelőtt dr. *Hegecs* Aladár polgármester előnéletével tartotta rendes hivatali ülést, melynek fontosabb mozzanatairól a következőkben számolunk be: A bizottság elhatározta, hogy átiratít intéz a kereskedelemügyi miniszterhez, miszerint gondoskodás történjék arra nézve, hogy a délután 1 órakor a gyorsvonattal érkező levél és újságpósta tényleg ki is kézbesíthessék. Tudomásul vette a bizottság, hogy Szabadkán új iparfelügyelőszervezetet, amelyhez már most Baja is tartozni fog.

— **Kinevezés.** A belügyminiszter dr. *Pilaszánovits* Antal fizetés nélküli min. fogalmazót, bajai földmunk, váloságos min. fogalmazóvá nevezte ki.

— **Magyar név.** A belügyminiszter megengedte, hogy *Major* Károly kir. járásbíró, a bajai kir. járásbírószög vezetője, valamint kiskuro gyermekei *László*, *Margit*, *Imre* és *Máté* vezetéknévüket *Major*ra változtathassák.

— **Kinevésés.** Dr. *Platz* Bonifác szegedi tanterületi kir. főigazgatót a vallás- és közoktatásügyi miniszter az 1905.6. tanévtől kezdődőleg a budapesti országos tantervizsgáló-bizottság tagjává nevezte ki a földrajz szakra.

— **Fogászati műterem.** Dr. *Marton* Jenő fogorvosi műtermét Bajáról Szabadkára helyezte át. Műterme a Fűzfás-utcában (Krenzein-féle házban) van.

— **Az új kalocsai érsek.** A fővárosi lapok azt a hírt közlik, hogy a király legközelebb *Várossy* Gyula székesfehérvári püspököt kalocsai érsekké nevezi ki. Helyette székesfehérvári püspök Mayer Béla érseki helynök lesz.

— **Új táblabíró.** A király az igazságügyminiszter előterjesztésére *Rehák* Ferenc újbudéki törvénybírói bírónak járásbírói minőségben az újbudéki járásbírószög saját kérelmére leendő áthelyezését megengedte és nevezettnek az itélőtáblai bírói címet és jeleget adományozta.

— **Az új törvényeszi elnök.** Megbizható forrásból értesülünk, hogy a szabadvai törvényeszi elnöknek kinevezése legközelebb megjelenik a hivatalos lapban. Az új elnök dr. *Gyrya* László, a csikszederai kir. törvényeszi elnöke. — Dr. *Guryát* 1896-ban neveztek ki a kezdővársárhelyi törvényeszi-bíróvá és alig hét esztendő múlva már a csikszederai törvényeszi elnöke lett, ahonnan most Szabadkára helyezték át.

tek le a kertbe a mór hercegiasszonyok örökzöldre, mirtusra, narcisra, száfrány virágra, az ablakokból hallgatták a csalogány bájdlát, onnan néztek este a szentjánosbogár fényvetését. Arab, török tudja esztetikailag inni a szép, a természetű szépségeit iránt nagy a fogékonyasága, természetben, asszonyserájban egyaránt.

Karban tartva a pártját ritkított kert. Agavék magtatók szárai, mint valamely kisebb fenőfűk meredeznek föl a szépségek kertben. Igen szép fák, délvöl növényzet, a virágok illata mecsapja az érzékünket. Érett granátalmák zsinésdede csingtek hosszú szárazon. Az éretteket tépegettek az anyafáról. Puszpáng, mirtus bokrok edes lehelete. Ércsöveken gondosan öntözött a virág arbeszkes ágákat. Bejáratnál, óriási medencében gyjtjtte a víz e célra. A félkör alakban húzódo oszloparszok, a rácsal kerített, emelkedett folyosó, boltozatos mélydéssel ilyen jól veszik ki magukat ebben a gyönyörű éden kertben. Magas falak vetnek gátat to-lakodó kíváncsiságnak.

Az oszlopok, lépcsőzetes tereletről lelépve, találjuk Padillának a fürdőit, melyekben egykor kövéres szulfánok illatos vízben fürödtek. Az a hir ver az egyik fürdőről, hogy amikor az érzékes, keleti léleggel bíró, többször említett királynak a szeretője megfordított, Don Pedro tanárenyvaló, arany pohárból ittak Padilla fürdő vizéből. Talán csak nem a szertartásos spanyol udvariaságból? Egyvalaki, nem akart a vízből inni. Miért nem? kérdezte a király dühösen. Uram! tartok attól, hogy a folyó-leves után, a pecsenyére is megjön az étvágyam. A talpra esett felelet után nem lett bántódása.

Elvonulva a világ zajától, elpuhult kényelemben, ebben a szép kertben töltötte idejét Padilla. Vajjon boldog volt-e a kegyetlen ember oldala mellett? Talán igen, mert olyan nagy hatalmat gyakorolt ez a tele kellem asszony, a bicenő járásu királyné, hogy a nép abban a megyőződésben élt, hogy a kedvelt nő, ezt valamely büvös eszközzel cselekszi. Szép, napderős ősz nap van. Az Alcázar kertjében a bujaszinű virágok illatot lehelték rám. A levegőben illatuk érzett, kábitott. Ebben a köröndben az egységes színtek, a másilkban különféle eres

virágok. Kel alaku nagyok, porcellánszerű kisebbek, magas karcsu szárral, tartás szirmokkal. Az éleslevelűek már elvirítottak. Utal szelén apró cserjeformák. Az enyhe déli szellőben összeszeg két szál rozmaring. Kifejezik az élet edes és jó érzését. Ülőhelyemből fölkelve, sétalगतú sokat veszek észre itt és ott, sorokba szorított fanőkevést. Van a kertben több szökőkút, kristályvíztű tó, márvány szobor. Enyhe árnyékok.

Járdán a téglák közéiből ónesővek esőt rögtönöznek. A rossz szívi király azzal mulattatta magát, hogy a nőket zéttugratta.

A szultana fürdőjénél ciprusból utvesztő, melyhez azonban nem kell Ariadne-fonál, — elég egy kis kertész leány. Szóval, a sevillai Alcázar és a vele kapcsolatos kert, igen sok érdekes dolgot foglal magában, melyeket az arab pompavágy kieszelt jó előtanulmány Alhambához.

Egy élelmes fenyőképzéstől veszek néhány nagyobb képet, melyeken a belső kifalak kivésése, a legapróbb arab díszítések, aranyos finom árnyaltulokban is jól kivehetők. Már az igaz, hogy kitűnő műveléssel bírtak a mörök, türelemmel, hangszerzommalom azok, akik ezeket a kővirágokat csinálták.

Utolsó sába nappal, ebben a rózsavirulásban lévő, Alcázar-kertben, azután este, az az pálmákkal dísző pázaturú kilavított San Fernando téren, melyen még éjtáruján is mozgékony az élet, s végre a formás pálmafa sudarára emlékeztető, életlehelő, szívnüket megdobogtató alakokat, a viruló gót és más ojtású rózsákat, az álmok országában látva, bucsuzkodás közben, vegyünk róluk egy utolsó képet a lelkünkben, hogy megtarthassunk mindent az emlékezetünkben!

Ha Magyarországon nem volna a kies hazám, annak szerencsén a csodaország Andaluziát. Sok jó emlék, elevenen áll az emlékezetemben. Rendszeren megszeretjük a vidéket, hegyeket, erdőket, ahol tartózkodunk. Cicero mondja ezt, a szokás hatalmának bizonyítására. Ennek a földdarabnak hangzik legszébben a neve, szívekben jegyezzve. Reméljük hangzik az Andaluzia szó »a bor és dalok hazájában«. Kellem, kecs és kegy, regényesség és izzó szenvedély lakik Sevillában. Csak egy Sevilla van a kerek

világban. Ezt a Sevillát, »Spanyolország gyöngyének« nevezik régesten óta. Gyönyörű. Szívnük dobog, mikor először pillantjuk meg a csodaváros, az örömmök feszték, a szerelem rózsás kertjét. Egyre fájóbb szívvel hagyjuk el. Jövéskor, várukozásokban az öröminnk, távozáskor tele van szívünk sajnálkossággal, hogy elmultanak a sevillai szép napok...

Nincs tud, mely méltóan írhatná le Andaluzia királynéját: Sevillát, a szívnék azt az érzést, egy ott boldogitt. Szánte irigylem azoktól a boldogságot, akik Spanyolország Fienzenjében laknak.

Azt tartja a spanyol közmondás, — ismétlem, mert tetszik — hogy »akit nagyon szeret az Isten, az Sevillába küldi lakni.« »A quien Dios quiere bien, en Sevilla le da de comer.« Ugy is van. Az emőerek Sevillában épüsitáthatlan örök vidámsággal multanak. Fűtyülnek a világra.

Esme társaitás folytán megjegyezzem, hogy sehol se lehet annyira fiatal mamát, a kiskisikét emetőt dajkát látni, mint Andaluziában, a patióban, a ház ajtóban, téren és a diszkertekben, padokon és vasuti kocsikban.

Szeretnek Andaluziába, hol vidáman és kellelmetesen töltöttek az életet, megtaláltam álmaimat, megismertem jobban az élet igaz értékét, még egyszer visszakertülni, de elmúlik rólunk, lassan-lassan elfogy a rövid élet, nem lehet, hiába szomjuhozom váltig. Talán jobb is így. Az elshabanó évek folyamán, Sevillát talán nem nézhetnénk már olyan szemmel másodsor, mint láttam először.

Különbőn

»... Nem az a koros ember,
Akit néhény nagy év terhel,
Az az agg, ki
Dalba kapni
Ifjan se tud, — ejjah!
Az az agg, ki ifju bár, de meghal.
Mig szíveiben egy dal zendül
Rózsáról és szerelemről,
Mig lelkebben
Széls érzelm
Pezseg, jón, megy, esd, vár —
Azt se tudom: hányadik év ez már.«

— **Eljegyzés.** *Wernberger* Lajos bajai könyvtárság elnöke h. 7-én jegyet váltott *Adámek* Mariska kislánnyal.

— **Végzetes csónakázás epilógusa.** Élénk emlékeztünkben lehet még az a végzetes kimenetelű csónakázás, mely a tavasszal Baján egy molnár és halálát okozta. A csónakot, mint annak idején megírtuk, Halász József joghallgató kormányozta s emiatt őt fogta perbe az ügyvédség gondatlanságából okozott emberölés címén. Hétfőn tartották meg az ügyben Szabadkán a végtagyalást. A tanúk egybehangzó vallomása szerint, a szerencsétlenül járt fiu maga okozta a halálát, mert nem engedelmességet nyomban Halász parancsának. Ennek fogva az ítélet felmentő volt.

— **Oktobernek elején . . .** Már a második október, amikor elsőjén nem kell berúkolni. Tavaly Thaly Kálmán megcsinálta a békét és dalokról megint országzerte, hogy »Oktobernek elején be kell rúkolni! . . . De azóta nagy dolgok történtek az országban. Bácsben nem tágtának, az őt vezér sem enged . . . Nincs aki a katonákat megszavazza . . . Öröm van a magyar leányok közt, akik más október elején sírva buntak mátkájuk keblére. Hátha még azok is hazajöhének, akik már három éve eszik a császár kenyérét. Akkor volna csak hangos vigasság a hármas bérc és négy folyas honában . . .

— **Miniszteri kiküldetés.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. *Margalts* Ede tud. egyetemi ny. rendes tanárt az 1905–6. évre a gör. kat. patriarcha felhatalomával alá tartozó ügyfelők főgimnázium meglátogatásával és az intézettel a felügyelet gyakorlásával megbízta.

— **Új vonatpár Zomborba.** Megbízható forrásból értesülünk, hogy a Zomborból hajnali 6 óra 5 perces vonat elmarad s helyébe délután 4 óra körül indul egy vonat Szabadkára, amelynek a 7 és fél órai budapesti gyorsvonattal lesz összeköttetése. Elmarad továbbá a Szabadkáról este 7 órakor Zomborba induló úgynevezett kofa-vonat, e helyett a Szabadkára d. e. 10 óra 25 perckor érkező gyorsvonattal lesz összeköttetése. Ez a vonat délben fog Zomborba érkezni.

— **Tífusz járvány Újvidéken.** Újvidéki tudósítók írja, hogy ott a múlt héten 24 tífusz megbetegedés történt és több beteg meg is halt. A veszedelmes járvány terjedése ellen a városi tanács mindent elkövet.

— **Új lap a megyében.** F. hó 3-án indult meg Zomborban »Bácsmegegyi Függelék» című a legújabb megyei lap. A hetenként háromszor megjelenő lap élen Fernbach Károly országgyűlési képviselő áll.

— **A szegedi főügyész nyugalmában.** *Lozmayer* István szegedi főügyész nyugalomba vonult. Ebből az alkalomból a király megengedte, hogy legfelsőbb elismerése tudtul adassék az érdemei följegyzésnek. *Lozmayer* az újvidéki törvényszék elnöke volt, ebből az állásából nevezték ki szegedi főügyészre. Mint szegedi főügyész a szabadkai ügyészségnek is ő volt a feje.

— **Fogynak a jogászok.** A kecskeméti jogakadémia hallgatóinak száma ez évben egyszerűen megerősített. Ez a tünét nemcsak Kecskeméten jelentkezik, hanem az ország majdnem minden főiskolájánál. A sárospataki főiskola jogakadémiáján ez évben csak 58 hallgató iratkozott be, tehát még kevesebb, mint Kecskeméten. A kolozsvári tudományegyetemen pedig ez évben csak 1855 hallgató iratkozott be, míg tavaly illyenkor 2298 volt a létszám. A jogi fakultáson 1445 hallgatóval szemben az idén csak 1200 áll. A tisztánmenet egyházkerület közgyűlésén Fejes István, a sárospataki jogakadémia létszámának folytonos csökkenésére való tekintettel, az a javaslatot tette, hogy az egységes jogi oktatás kérdésének megoldását alkalmas időben, a konvent után, megüressék.

— **„Magyar Gyárak és Iparvállalatok Cím-tára»** cím alatt Bacsay Miklós Szepesvármegyei főszámvéveje, m. kir. pénzügyi számvizsgáló nagyszorgalommal és szakértelemmel egybegyűjtött legújabb hivatalos adatok nyomán saját alá rendezte és közzé adja a magyarországi gyárak és iparvállalatok hiteles cím- és törzskönyvét. Ha megmondjuk, hogy milliókat juttattunk évente a külföldnek s főképpen Ausztriának olyan árucikkeket, amelyek ma már kiváló minőségben és versenyképes árák mellett a hazai gyárakban is készülnek s hogy ezen sajnálatos állapotnak oka főképpen abban rejlik, hogy nemcsak a fogyasztó közönség, de kereskedőknek, sőt gyárosaink sincsenek kellően tájékozva arról, hogy melyek azon cikkek, amelyekért ma már nem okvetlenül szükséges idegenbe mennünk, csak örömmel kell, hogy átváltozjunk minden olyan vállalkozást, amely a magyar közönség számára tájékoztatást ad. A cím-tár a száraz csimanyagot kívül az egyes gyárak és iparvállalatokra vonatkozólag minden olyan adatot közöl, amelynek tudása az üzleti érintkezésben hasznos, sőt nélkülözhetetlen s olyan körültekintő gondossággal készült és a címek oly nagy tömeggel foglalja magában, hogy gazdasági feltámadásunk küszöbén biztos fegyver lesz az a hazai piacot meghódítani törekvő minden élelmes, vállalkozó szellemű és felvilágosodott magyar gyáros és nagyiparos kezében, de megbízhatatlanul szolgálót fog tenni a hazai beszerzési forrásokkal kutató magyar kereskedő, iparos és nagyközönségnek is.

Fentiekre való tekintettel szerző bizalommal fordul az érdekeltek köréhez és kéri, hogy a nyomtatandó példányszámok megállapítására előjából a cím-tárra vonatkozó rendelkezéseket egy levelezőlapon már most sziveskedjenek megtenni, mivel főlös számú példányok nem fognak nyomtatni. — A cím-tár egy példányának ára 20 korona s megrendelhető a szerzőnél Bacsay Miklós p. ú. számvizsgálónál Lőcsén. (Szepesmegye).

— **A könyvtözeget remeke.** Szerkesztőségünk bemutatott 10 kötetű művet díszkötésben, melynek a kötése igazán a párisi világkiallításra is helyt foglalhatott volna. A kötés 14 színben van előállítva, dus arany nyomással, s keret gyanánt köröskörül elragadóan bájos virág görönd vonul végig. Az ember önkéntelenül megakarja fogni a kötesen levő díszeket, oly mesterien vannak azok előállítva. Ilyen 10 kötet műhöz, melynek bolti ára 30 korona, ingyen juthat bárki, csupán a bekötési táblába való beillesztést fizet darabonként 12 kr., vagyis a 10 kötetnél 1 ft 20 kr., ha előfizeti a »Tolnai Világ Lapja»-t, (félv. 4 ft helyett 2 ft 48 kr.). Előfizetéseket a »Magyar Kereskedelmi Közlöny»-höz küldendő, Budapest, VII., Károly-körút 9. Öszöntén ajánljuk ne. előfizetőinknek, ezen rendkívül érdekes lap megrendelését annál is inkább, mert egy pompás kis házépítési bírtokába juthat alig számba vehető összegért, melyben a magyar irodalom színe-java, képviselve van ezen művelében.

— **Fizetéseket-ellenes Újvidéken.** Fizetéseket-ellenes jelentett be a Prodanovits testvérek ügyvédi dívatára cég. Árutasztásai 24.320 koronát tesznek ki. Az árurakár beszerzési ára 20.000 kor. tényleges értéke 14.000 kor.

— **A tüdővész pusztítása.** Minden hónap elején megérkezik hozzánk a belygimiszter hivatalos jelentése a tüdővész pusztításáról. Szomorú statisztika ez mindig, szomorú a legutolsó statisztika is, mely július hónapról szól. A magyar birodalomban július hónapban 6742 egyén halt meg tüdővészben. Szabadka a legelsőek között van. Míg ugyanis Szegedben 36, Kolozsvárott 18, Temesvárt és Arad városokban 31, Pécsen 14, Kassán 11 egyén halt meg tüdővészben, Szabadkán 45 embert pusztított el a tüdővész. Bácsmegegyen 186, *Baján* 7, Újvidéken 20, Zomborban 9 egyén halt meg gümőkórban ez év július havában.

— **Vissza a javítóintézetbe.** Szujer Ferenc fiatal kora dacára sok gaszágót követett már el. Addig addig jött összeülöközése a büntető törvénykönyvvel, amíg el nem vitték a javítóintézetbe, Széksehérvárra. Itt egy ideig csak megvolt, de a héten hazaszokott Bajára. Alig ért azonban ide, itt nyomban fölünöspette a rendőrség és visszavitte a javítóintézetbe Széksehérvárra.

— **Eltűnt inas.** Nájbert János lakatosmester inasa megszökött a gazdájától és egy levelet az irta, hogy megunta az életét, beugrik a Dunába. A fiu azóta nyomtalanul eltűnt. A rendőrség keresi, de sehol sem képes megtalálni.

Színház.

Sziebenburger Károly

Mélyeség gyászja, mérhetetlen nagy vesztesége van a szabadkai-bajai színházterületnek, a szabadkai főgimnáziumnak és Bácsország iróinak egyaránt.

A »Bottán generális» búské szerzője, a »Tárca levelek» kedves-n. nav írója a megyei szualisztika kuruc érészli vezérék-írója, színházterületünk intendantsa, a magyar históriának nagy tudású tanára, a színészek mecenása, a színésznők legnagyobb tisztelője és a kóránok örökös imádója meghalt.

Alig két esztendője, hogy *Baján* járt az örökifly »tárca» — így nevezték megyszerzte — a »Bottán generális» bemutatás előadásán és akkor a bajai közönség is ünnepelet virággal, tappsal, fénysépen, méltóképpen. Meg is szerette a bajai közönség, emlékezett is ide vissza sokszor, nagyon sokszor.

Egész életén át dolgozott kuruc lelkesedéssel, a haza javára a katedrán és mikor alig pár esztendeje nyugalmába vonult, betegeskedni kezdett, mert örökifly életeréje nem bírta ki a nyugalmat.

Október 5-én délelben, 56 esztendőskorában hunyta örök alomra zemeit, árvaságja téve a szabadkai-bajai színházterületet és minket, újságírókat is egyaránt.

Tegnap délután végbement temetésén odazardalokolt ravatalához Szabadka város egész társadalmát és kedvelt színeséit, hogy megkoszorúzzák vezértüket mégegyszer — utóljára.

A lefolyt színházi hétről.

Valamivel élénkebb, de nem sok irodalmi becsértékkel bíró színházi hétről számolunk be ezuttal.

Látunk pár operett-uidonságot — értékes zene nélkül, meg néhány vígjátékot, melynek kivétele olykor a megfelelő szereposztás hiányában szenvedett.

A közönség azonban meg volt elégedve a heti műsorral és miután ennek az eszermű Cézárnak

általában zsettekett a színhezott darabok, ugyanazért mi is konstátjuk, hogy a direktió a bajai közönség izlésbeli igényeit e héten nagyjában kielégítette.

* * *

Fantaszikus meséjű operette, a »*Mulato Istenek*» vonulat be szombaton színpadunkra. Hangulatos libretto és fűlbemázó muzsika, a modern operette e kettős kriteriuma, jellemzi a darabot.

Jupiter tonans (*Marton* Miklós) elődröge szerepét, s ezzel akart méltóságát lenni. Eneke kissé túlságosan erőteljes volt, egyformán hatalmas fortei nélkülözötték a kelő szint és érzést.

Annál több volt a fény és melegség *Solti* Vilma (Juno) énekszámaiban, kinek alakítása is nyilván állott — ma először.

Lónyai Piroskát kecces táncáért megtapsolták, készséggel elismerjük róla, hogy ügyes szubrett, csak választékosabb színeket kérünk játék dolgában.

Rákay és *Ujvári*, a szalon-komikum és a vaskosab zsnár e méltó interpretátorai, élénkséget és derűt árasztottak ma is a színpadra, míg *Amphitruon* (*Király* Ernő) játékaiknak melegséget ezuttal nélkülözötték.

A darabnak hatalmas fináléi jól érvényesültek, bár a női kar gyöngességét ma sem hallgathatjuk el.

Vasárnap este az utolsó évtized leggyönyörűbb paródiáját, »*Kukoricza Főnász*» játszották. Jó-rössz vécsekből, meg nagyon is közönséges muzsikából állottak össze egy darabot. Ensembleink jobbjai — *Rákay* (*Kukoricza* Jónás) *Lónyai* Piroksa (*Iluska* kasznőr), *Ujvári* (a bárd), *Király* Ernő meg *Solti* Vilma (baronesz) — sok tapostól kaptak ez este. Karzat és földszint egyformán jól mulatott, a jó izlés istenasszonyának méltó bánatára.

Hétfőn *Dózi* Lajos »*Csöke*»-ját vették elő.

Az egyébként gyöngye előadásból messze kimagaslik *Szabados* Gizi (*Maritta*) és *Rákay* (*Sobrius*) hangulatos páros-jelenete, meg *Tompa* Kálmán (a király) hatásos játéka. *Fáy* Zoltán (*Adolár*) önmagának beszélt, *Körmeny* Kálmán (*Carló*) pedig szintén értelemtelenül hadart.

Patáki Riza (*Blanka* királynő), az új tragika kissé feszes volt, amit a királynő magatartás félremagyarázására vezettünk vissza. Egyébként kellemes beszélő organuma van, csak drámi kitörései voltak túlságosan kiabáló-termesztettek. A verizmus jegyében a földindás természetes kifejezésére kissé szolidabb színeket kell használni.

Az első felvonás vonatott menétét sokan a vígjáték értékének rovására akarták írni, pedig valójában az interpretáción volt a hiba.

Kedden repriz volt: »*János vitéz*» ment hatodszor és a direktió ígérete szerint — utóljára. Lényeges szerepével kértél színre ezuttal »*János vitéz*», mi — »*Szabados* Gizi poetikuss lukfejése és *Király* Ernő *Bigoja* nem pótolatlan megfélemlen — határozottan fogyatekos előadás jelent.

A »*Huszárúr*» szardai előadása elő fokozott érdeklődéssel tekintettünk és várakozásunkban nem is csalódtunk. Operette ensemble-ink legjobbjai estében szerepet s így élénk meneti, hangulatos káptab volt részünk. A színrehozott operettnek ugyan sem a librettója, sem a zenéje nem bír méltósággal, de operett volt és ez a mi közönségünk eleme.

Az előadás mozgató lelkelvé, *Ratkai* mesterrel (*Korláth*) az élén, énekelben *Solti* Vilma és *Lónyai* Piroksa voltak a legjobbak. A táncbetéteket valójában csak *Ujvári* lejtette ritikusnak és művészetet, míg partnerei nem tudtak vege mindig lépést tartani. Táncaiban kiváló szubrettünk különben egyáltalán sincsen s így *Gerlaci* Hermin hiánya annál érezhetőbb.

Zenekar és kórus ma kifogástalanul fungáltak. Csütörtökön »*Főnász Vitéz*»-t ismételték meg, általában kacagás közben, melynek során többfelől hangzott föl az a közóhá, hogy: »Jóizlés, jöjjön el a te országod!»

Pénteken, a nemzeti gyásznap emlékére díszelőadás volt a színházban. Verő György látványos darabja, »*1848. A hadak útja*» került színre, kicépi színpadunkon persze látványosság nélkül. A szereplő sorából *Szabados* Gizi (*Anikó*), *Rákai* és *Tompa* Kálmán tünnek ki. A színházban egész estén át emelkedett volt a hangulat.

A színházi hetet *Berczik* Árpád vígjátéka, a *Ministerválság* fejezte be.

Eről jövő alkalommal.

S. Zoltán.

IRODALOM.

A »**Gyakorlati Közigazgatási Könyvtár és Döntvénytar**» I. évi október 1-én megjelent 19 ik száma a »főlapon» egy fontos közigazgatási kérdésben ad feleleteket. Nevezetesen a postamesternő nagykörúsága, a határrendőrség szervezése, a sagedjéző fizetése a katonai kiképzés ideje alatt, az örökbe fogadási eljárásokra stb. vonatkozólag. A »Könyvtári részben» dr. *Perger* Kálmán nagyszombati főszolgabíró folytatja »A képviselőtestület szervezése és a tisztújítás kis- és nagyközönségében» című kézi könyvet, melyet szakkörökben a legszébb elismeréssel fogadtak. Ebben a kézi könyvben a községek szervezetenek összes felmérhető esetei tisztázva vannak. A »Döntvényári Rész»-ben a köz-

gazgatási bíróságnak aapidijjal alkalmazott kocsi-sok kereseti adójára, a jövőbeli kölcsönadásról szóló okirat bélyegére, a haszonélvezőnek az ingatlan után fizetendő adójára vonatkozó elvi határozatok, továbbá a minisztériumnak számos hatásköri kérdésben hozott döntéseit, a földművelésügyi miniszternek határozati kihágásra, az igazságügyi miniszternek a községek tulajdonát képező ingatlanvagyon törzskönyvezéséhez szükséges telexkönyvi kivonatok bélyegmentességére vonatkozó elvi kijelentését, a kir. Kurjának mentelmi, baleset folytán nyugdíjazott tisztviselő járadéka; a gazdasági család- és segélypénztárba fel nem vétetett és a cseplőnépnek megsérült etető kártalanítására vonatkozó ítéleteit, a kereskedelmi miniszternek számos ipari ügyben hozott elvi határozatait közli. A »Gyakorlati Közigazgatási Könyvtár és Döntvénytar« előfizetési ára egész évre 12 kor, fél-évre 6 kor., negyedévre 3 kor., egy óra 1 korona. Legelőszértebb az előfizetési díjakat postai utalványon a szerkesztő és kiadó dr. Dolencz József ügyvéd, Budapest, VIII., József-körút 74. sz. a. címére küldeni. Mutatványszámot az érdeklődőknek szívesen küldenek.

Nyilttér.*)

Számtalanszor bevált

MATTONI/FELE
GISSHÜBLER
természetes ásványvíz
SÁVANYÚVIZ

A nagy egészséges
hűgymoknál és
hólyaghurutnál,
mint a húgsavat
megkötő szer.

*) Az e rovatban közöltéért nem vállal felelősséget a szerkesztőség.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Két védőbeszéd.

A nagykanizsai jogászok körében élénk derült-séggel tárgyalják most egyik ügyvéd kollégájuk családától tévedését. Ez az ügyvéd a napokban a következő tartalmu sürgönyt kapta egyik letenyei kollégájától:

»El lévén foglalva, Tót János ügyében képvisel, kérek, holnap fellebbezési tárgyaláson a nagykanizsai törvényszék előtt.«

A nagykanizsai ügyvéd természetesen teljesítette kollégája kérését és másnap megjelent a tárgyaláson. Ott a tárgyalás folyamán megértette, hogy miről van szó, tisztába jött vele, hogy Tót János a vádolt és ellene nincs más bizonyíték, csak a magánvádló állítása. Végül tehát felállt és nagyszabású védőbeszédet mondott. Azt mondják, sohasem beszélt még ily szépen. Maga Tót János, akit védett, sirva fakadt a szép beszéd és a nagy dicőretek halatára, melyekkel őt az ügyvéd ur elhalmozta. Kijelentette az ügyvéd, hogy Tót János ellen absolute semmi bizonyíték sincs, mert egyedül a magánvádló állítása bizonyítékul nem fogadható el, napnál világosabb tehát, hogy Tót János ártatlan, mint a ma született gyermek. — Kérem tehát védeném felmentését — végezte be az ügyvéd hatóság beszédét.

Az elnök mosolyogva kérdezte:

— Tehát eláll ügyvéd ur a magánvádtól;

— Én? A magánvádtól — kérdezte az ügyvéd meglepetten, mint aki semmit sem ért a dologból.

— Igen — világosította fel az elnök a magánvádtól, miután ügyvéd ur itt nem Tót János vádoltát, hanem a magánvádlót képviseli Tót János ellen. Ha már Tót János mellett beszélt, azt hittem, hogy ezt csupa felebaráti szeretetből tette, vagy hogy ellál a vádoltól.

Tábló!

Nem marad más hátra, mint hogy az ügyvéd mondott még pár szót, melyekben ugyancsak beszélt a szegény Tót Jánost, elmondta azt mindennek, csak jónak nem és mintha a világ legtermészetesebb dolgáról lett volna szó, olyan hangon kérdezte! »Már miért nem fogadná el a tek. kir. törvényszék teljes bizonyítékul egyedül a magánvádló vallomását, holott ez az ember maga a megtestesült becsületesség, ki Illava és Vácz létezéséről csupán a földrajzi kézikönyvekből bir tudomással.«

Hiába! Az ügyvéd másodszori fáradozása teljesebben meddő maradt, mert a törvényszék az első beszéd hatása alatt felmentette Tót Jánost. Ami nem is csoda, mert az ügyvéd még soha ilyen szépen nem beszélt.

Fizetési nehézségeket

kereskedők, gyárosok, hivatalnokok és iparosoknál bármily helyen szakember insolvenzia jelentés nélkül, jogi tanácsos közreműködésével rendez. A szükséges fedett egyezkedési hitelek megszerzési. Csődök egyezkedése is elvállaltatik.

Bleier Fried és Társa

budapesti bejegyzett cég

Budapest, Erzsébet-körút 23.

Hirdetmény.

A bajai m. kir. állami kertmunkásiskola az évi s mintegy 65 méter-mázsát kitevő szőlőtermése folyó hó 11-én délután 2 órakor a kertmunkás iskola irodahelyiségében nyilvános szóbeli árverésen el fog adni, amelyre a t. résztvevni számdéklők azzal hivatnak meg, hogy az árverés megkezdése előtt 50 korona bántpénzt tesznek le az intézet házipénztáránál s hogy a vevő tartozik ezt 200 koronára kiegyesíteni és a termést folyó hó 14-ig elszállítani.

Baja, 1905. október hó 2-án.

M. kir. áll. kertmunkás iskola.

7399/1905. tkvi szám.

Árverési hirdetmény.

A bajai kir. telexkönyvi hatóság közhírré teszi, hogy az árverést dr. Nemes József bajai ügyvédnek Jerkovics Mátyásné szül. Berberovics Teréz felsőszentiváni lakos elleni végrehajtási ügyében 63 kor. 40 fill. tőke, ennek 1904. évi november 2-től járó 5% kamatai, 33 kor. 60 fill. eddigi, 15 kor. 30 fillér ezuttal és a még felmerülendő költségeknek: nemkülönben csatlakozott Csílics Alajos felsőszentiváni lakos 171 kor. és jár. Cserba György bajai lakos 77 kor. 52 fill. tőke és jár. Mihályos Paulina bajai lakos 150 kor. tőke és jár. Grosz Bernátné bajai lakos 44 kor. 90 fill. — Berger F. és fia felsőszentiváni lakos 57 kor. 68 fill. tőke és jár valamint Krahál Ignác bátonmonostori lakosnak 116 kor. 16 fill. tőke és jár. iránti követeléseik elégitése végett az 1881: LX. t.-cz. 144. és következő §-ai alapján a szabadkai kir. törvényszékhez tartozó a bajai kir. járásbírósg területén levő a felsőszentiváni 294. számú betétben végrehajtást szenvedett nevén I. — 2. sorszám alatt felvett 765., 766. lrsz. 121. számú lakház, udvar és beltelki szántóból álló egész ingatlanra 1410 kor. kiküldési árban ezennel elrendeli és annak Felsőszentiváni község házánál 1905. évi október hó 28-ik napjának d. e. 10 óráját kitizli, amidőn a fentebb körülírt ingatlan a kiküldési áron alul is eladnati fog.

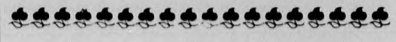
Árverező a kiküldési ár 10%-át készpénzben vagy óvadékképes papirokban a kiküldött kezéhez tegye le.

A kir. telexkönyvi hatóság.

Baja, 1905. évi augusztus hó 17.

Mayer,

kir. járásbíró.

Értesítjük a n. é. közönséget, hogy

Körkemenczénk

immár üzembe jött és hogy — mint

eddig is — kitünő minőségű téglárukat

állítunk elő.

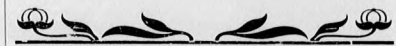
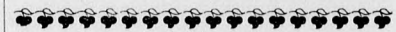
Elsőrendű falitégla ezrenként . . 26 kor.

Másodrendű falitégla ezrenként . . 22 kor.

Kitünő tisztelettel

özv. Spitzer Simonné
és Társa.

Telefon 33.

Van szerencsém értesíteni a n. é. közönséget, hogy a régóta fennálló festékáru üzletembe sógorom Henerári Antal ur társul lépett.

Üzletünket

Fűszer és Gyarmatáru

kereskedéssel kibővítettük s azt

Wagenblatt és Henerári

cég alatt egyesült erővel fogjuk folytatni. Midőn ezen körülményről tisztelettel értesítjük, kérjük, hogy becses rendeléseivel támogattai szíveskedjék.

Raktáron tartunk mindennemű fűszerárut ugymint: ezukor, kávé, ezukorka, sajtok, tea, rum, likőr, ásványvizek, minden fajú borokat stb.

Hegyaljai asztali bor:

fehér 1 liter 60 fillér.
siller 1 liter 50 fillér.

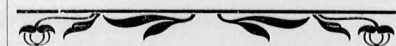
Gyári raktár mindennemű

festékárunkban.

Előre is biztosítjuk tisztelt vevőinket, hogy minden tekintetben pontosan, friss és jó áruval fogjuk kiszolgálni.

Teljes tisztelettel

Wagenblatt és Henerári.

Hölgyeim!

Gyönyörű fehér, üde arczbört lehet elérni a világhírű **BARCSAY**-féle Szegedi Orgona-crème használatával.

Mindennemű arcztisztatlanságot, pörösenést, sömört, májfoltokat varázsszerűen eltüntet. Pár napi használat alatt még korosabb egyéneknek is bájos, üde, ifjú arczszínt kölcsönöz, amit számos elismerővel bizonyít.

Egy tégely ára 1 korona.

Orgona-szappan elősegíti az arcz fehérségét és hmvass színét. Ára 70 fill.

Orgona-hölgypor fehér, rózsás és krém színben. Ára egy doboznak 1 kor.

Kapható a készítő és feltalálónál:

Barcsay Károly gyógyszerárában Szegeden.

Baján kapható: Dr. Makray László gyógyszerárában.

